

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

Мета і завдання заняття: розглянути методи та інструменти державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства; вивчити систему формування та реалізації конкурентної політики; розкрити структуру конкурентного законодавства.

План

1. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства: методи й інструментарій.
2. Система формування та реалізації конкурентної політики.
3. Конкурентне законодавство і пов'язані з ним закони та концепції.
4. Структурний контроль і контроль за діловою практикою.
5. Структура базового конкурентного законодавства.

Основні терміни і поняття

Стратегічна компонента, національно-державна стратегія конкурентоспроможності, принцип наднаціональності, конкурентна політика, монополізація, конкурентоспроможність підприємства, інтенсивність конкуренції, інтелектуальна власність.

Методичні рекомендації

Опрацювання першого питання студент має розпочати з висвітлення сучасного механізму державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємств у розвинених країнах, що включає: стратегічну компоненту, методологію і методіку стратегії нарощування конкурентоспроможності та організаційно-економічний механізм її реалізації – систему інститутів, методів й інструментів підтримки та зростання конкурентоспроможності. Наступним завданням питання є виявлення шляхів сприяння розвитку національної економіки в рамках державної економічної політики.

Друге питання теоретичного блоку семінарського заняття вимагає від студента розуміння системи формування та реалізації конкурентної політики, яку умовно можна поділити на дві складові: нормативно-правову та організаційну. При цьому потрібно звернути увагу, що політика регулювання конкуренції розглядається як інструмент підвищення економічної ефективності та створення сприятливого клімату для інноваційного розвитку. Вона спрямована на захист та розвиток ефективної конкуренції на спільному ринку. В той же час така політика має на меті захист прав споживачів шляхом створення для них найкращих умов придбання товарів і послуг, а також надання однакових можливостей товаровиробникам.

При опрацюванні третього питання необхідно розкрити сутність конкурентного законодавства. Необхідно звернути увагу на те, що конкурентне законодавство в тій чи іншій формі пов'язане з іншими законами і концепціями, такими, як торгове законодавство і норми в області прямого іноземного

інвестування й інтелектуальної власності. Студент має пояснити, в яких законах можуть міститися співпадаючі або подібні цілі чи положення.

Розкриття четвертого теоретичного питання вимагає від студента звернути увагу на те, що у законодавстві більшості країн питання ділової практики підприємств регулюються на основі боротьби з горизонтальною інтеграцією (трестами, картелями) і зловживаннями пануючим положенням на ринку у випадку вертикальної інтеграції. Структурні заходи стосуються головним чином контролю за здійсненням злиттів і мають на меті не допустити появи в результаті концентрації ринкової влади компаній, що займають пануюче положення на ринку. Часто законодавство передбачає можливість розукрупнення фірм (наприклад, у США), що займають домінуюче положення, з метою зміни структури ринку. Також студент має показати, що конкурентна політика є одним із багатьох напрямків економічної політики Євросоюзу і ключовою ланкою інтеграції окремих національних ринків у загальний Європейський ринок.

Останнє питання теми присвячено визначенню структури базового конкурентного законодавства. Студент має акцентувати увагу на тому, що хоча в останні роки спостерігаються певні тенденції до зближення правових норм, не слід забувати про те, що з самого початку конкурентне законодавство створювалося з урахуванням потреб кожної країни і його характер залежить від ряду факторів, в тому числі, існуючої судової системи, звичаїв, культури підприємницької діяльності, розміру ринку тощо.

Запитання і завдання для обговорення

1. Які існують методи з боку держави для регулювання конкурентоспроможності підприємств?
2. Які законодавчі акти регулюють рівень конкуренції?
3. Які методи та повноваження регулювання рівня конкуренції має Антимонопольний комітет України?
4. Які складові має базова структура антимонопольного законодавства?
5. Які види практик існують для запобігання вертикально-горизонтального злиття?
6. Які санкції за недобросовісну конкуренцію має право застосовувати Антимонопольний комітет в Україні та світі?
7. Які інструменти може використовувати держава при здійсненні політики протекціонізму?
8. Які складові входять до системи формування та реалізації конкурентної політики держави?
9. Що таке принцип наднаціональності? Які його властивості?
10. У чому полягає основна мета конкурентного законодавства?

Питання для поглибленого вивчення

1. Міжнародні стандарти регулювання економічної конкуренції.
2. Основні напрями розвитку антимонопольного регулювання.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Центральним ядром державного механізму нарощування конкурентоспроможності економік розвинених країн є стратегії розвитку кожного окремого підприємства.

2. Першим законом з питань конкуренції є Канадський закон про картелі 1889 року.

3. Традиційно конкурентне законодавство не поширюється на питання ринку сільськогосподарської продукції.

4. Принцип наднаціональності означає об'єднання держав, за яким суверенні права, у визначених Конституцією такого об'єднання областях, передаються державами відповідному наднаціональному органу.

5. У США встановлена система відшкодування збитків за порушення конкурентного законодавства у потрібному розмірі.

Практичне завдання

1. Порівняйте аспекти конкурентного законодавства розвинутих країн та країн, що розвиваються, у таких сферах:

- захист інтересів споживачів
- регулювання цін
- права інтелектуальної власності
- торгове законодавство
- прямі іноземні інвестиції (ПІІ)
- недосконала конкуренція.

2. Заповніть таблицю «Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства»:

Сфера регулювання	Запропоновані заходи
Сприяння розвитку національної економіки в рамках державної економічної політики здійснюється шляхом:	... ...
Захист національного ринку від іноземної конкуренції відбувається шляхом:	... ...
Підтримка національних товаровиробників на зовнішніх ринках здійснюється шляхом:	... ...
Державне регулювання природо-ресурсних, технологічних, інноваційних, глобальних та соціокультурних умов формування конкурентних переваг національних товаровиробників здійснюється шляхом:	... ...

3. Незалежно від розходжень у назвах, всі закони з питань конкуренції мають в широкому сенсі однакову базову структуру. Заповніть таблицю, вказавши основні характеристики їх складових:

Основні складові законів з питань конкуренції	Характеристика складових
1) Цілі	
2) Визначення	
3) Сфера застосування	
4) Вилучення та виключення	
5) Практика, що забороняється	
6) Контроль за злиттями (горизонтальними та вертикальними)	
7) Орган з питань конкуренції	
8) Санкції	
9) Апеляційна процедура	